

IX kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

**Komisja
Edukacji,
Nauki
i Młodzieży**

■ **PODKOMISJI STAŁEJ DO SPRAW JAKOŚCI
KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA
(NR 8)
z dnia 21 maja 2021 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży

– podkomisji stałej do spraw jakości kształcenia i wychowania (nr 8)

21 maja 2021 r.

Podkomisja stała do spraw jakości kształcenia i wychowania, obradująca pod przewodnictwem posła **Katarzyny Lubnauer (KO)**, przewodniczącej podkomisji, rozpatrzyła:

– informację ministra edukacji i nauki na temat edukacji zdrowotnej w szkołach, w tym o założeniach i pracach nad przygotowaniem wprowadzenia przedmiotu „lekcja o zdrowiu” oraz o stanie profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

W posiedzeniu udział wziął: **Wawrzyniec Roch Kowalski** zastępca dyrektora Departamentu Wychowania i Edukacji Włączającej Ministerstwa Edukacji i Nauki wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Daria Grochowska, Krzysztof Kumor** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Otwieram posiedzenie podkomisji stałej do spraw jakości kształcenia i wychowania Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Witam państwa posłów obecnych na miejscu i łączących się zdalnie. Witam gości łączących się zdalnie.

Informuję, że dzisiejsze posiedzenie zostało zwołane przez marszałek Sejmu na podstawie art. 198j ust. 2 regulaminu Sejmu po zasięgnięciu opinii przewodniczącej Komisji i będzie prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odległość.

W celu sprawdzenia łączności i kworum proszę państwa posłów o przygotowanie się do głosowania. Proszę o wciśnięcie dowolnego przycisku. Dziękuję. Myślę, że zostawimy włączony system, tak żeby posłowie mogli się spokojnie logować do kworum w trakcie posiedzenia.

Porządek dzienny posiedzenia to informacja ministra edukacji i nauki na temat edukacji zdrowotnej w szkołach, w tym o założeniach i pracach nad przygotowaniem wprowadzenia przedmiotu lekcja o zdrowiu oraz o stanie profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Przechodzimy do realizacji porządku obrad.

Czy ewentualnie jest może pani... Dobrze. Pomyśl na zajęcie się tym tematem, bardzo ważnym w dzisiejszych czasach, ponieważ mamy informacje o dramatycznie rosnącej liczbie dzieci z problemami psychicznymi, szczególnie w czasie pandemii... Mówi się o tym, że kiedy normalnie 9–10% dzieci i młodzieży ma różne problemy i zaburzenia psychiczne, to w czasie pandemii liczba ta mogła wzrosnąć nawet do 20%. W związku z tym temat jest bardziej aktualny niż kiedykolwiek dotychczas.

Oczywiście poproszę ministerstwo o przedstawienie informacji, tylko poproszę bardzo krótko, ponieważ każdy z posłów dostał dokument. Poproszę zatem o krótkie streszczenie, żebyśmy mieli czas na dyskusję i na zadawanie pytań, gdyż myślę, że to jest ważniejsze. Otwieramy dyskusję. Poproszę ministerstwo o przedstawienie krótkiego streszczenia informacji, którą dostaliśmy na piśmie. Kto reprezentuje ministerstwo? Dobrze. Pan

Wawrzyniec Roch Kowalski, zastępca dyrektora Departamentu Wychowania i Edukacji Włączającej, pani Beata Kosiec, naczelnik w Departamencie Wychowania i Edukacji Włączającej, pani Emilia Różycka, naczelnik w Departamencie Programów Nauczania i Podręczników, pani Elżbieta Bartosiewicz, zastępca dyrektora... Kto z ministerstwa będzie się wypowiadał? Pan?

Zastępca dyrektora Departamentu Wychowania i Edukacji Włączającej Ministerstwa Edukacji i Nauki Wawrzyniec Roch Kowalski:

Dzień dobry państwu. Wawrzyniec Roch Kowalski, zastępca dyrektora Departamentu Wychowania i Edukacji Włączającej. Jestem słyszalny?

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Proszę o krótkie przedstawienie tego, co było w informacji, przedstawienie bardzo esencjonalne, ponieważ wszyscy posłowie mieli dostęp do dokumentu i czytali go.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wawrzyniec Roch Kowalski:

Szanowna pani przewodnicząca, szanowne panie posłanki, panowie posłowie, jeżeli chodzi o edukację zdrowotną w szkołach i placówkach oświatowych, edukacja z zakresu zdrowia, w tym również zdrowia psychicznego, znajduje się bardzo szeroko w podstawie programowej kształcenia ogólnego, przede wszystkim w ramach takich przedmiotów jak fizyczny obszar rozwoju dziecka w zakresie wychowania przedszkolnego, a w ramach szkoły podstawowej i ponadpodstawowej na lekcjach przyrody, biologii, chemii i wychowania do życia w rodzinie. W ramach wychowania fizycznego również bardzo szeroko jest ujęta edukacja prozdrowotna. W przedmiocie edukacja dla bezpieczeństwa został wyodrębniony dział edukacja zdrowotna, wskazujący – odpowiednio do wieku uczniów – katalog wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności w zakresie dbania o zdrowie, kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym również dbania o zdrowie psychiczne.

W związku z powyższym Ministerstwo Edukacji i Nauki nie planuje wprowadzenia do podstawy programowej odrębnego przedmiotu wiedzy o zdrowiu. Trzeba podkreślić, że wprowadzenie kolejnego przedmiotu do podstawy programowej spowodowałoby zwiększenie liczby godzin w ramowych planach nauczania, a co za tym idzie, dodatkowe obciążenie uczniów i wydłużenie czasu zajęć w szkołach. Niesie to za sobą także dodatkowe związane z tym skutki legislacyjne, organizacyjne, finansowe. Obowiązujący ramowy plan nauczania w czerwcu 2020 r. został zmieniony. Była jego nowelizacja, której celem było wskazanie tematyki dotyczącej istotnych problemów społecznych, w tym zdrowotnych, jako tych, które w szczególności powinny być wzmacniane i omawiane podczas zajęć z wychowawcą. Takie zajęcia mogą się odbywać w ramach zadań określonych w programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły. Mogą być realizowane także na innych przedmiotach przez pozostałych nauczycieli.

Warto przy tym dodać, że szkoła corocznie opracowuje program wychowawczo-profilaktyczny na podstawie corocznie dokonywanej diagnozy potrzeb dzieci i młodzieży. W programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły mogą być również bardzo szeroko podejmowane zagadnienia dotyczące zdrowia. Ponadto prawie od 30 lat w Polsce jest realizowany program „Szkoła promująca zdrowie”, a ostatnio także program „Przedszkole promujące zdrowie”. Szkoły bardzo szeroko realizują zagadnienia związane z dobrostanem zdrowotnym we wszystkich aspektach zdrowia fizycznego, psychicznego, duchowego, społecznego. Mogą ubiegać się o certyfikaty zarówno wojewódzkie, jak i krajowe na pięć lat. Jest to nie tylko jednorazowy tytuł przyznany szkole, ale szkoła musi systematycznie pracować w tych obszarach, żeby po pięciu latach ponownie mogła ubiegać się o nadanie takiego certyfikatu.

Ponadto Ministerstwo Edukacji i Nauki wspiera realizację „Programu dla szkół”. W ramach tego zadania do szkoły dostarczane są jabłka, gruszki, śliwki, marchew jako komponent owocowo-warzywny. Jest również komponent mleczny, w ramach którego dzieci otrzymują produkty mleczne, które nie mogą być wzbogacane żadnymi dodatkami cukrowymi itp. W ogóle wszystkie produkty nie mogą być nimi wzbogacane. W latach 2019–2020 grupę docelową programu stanowiło 1 932 239 dzieci z klas I–V szkoły podstawowej.

W ramach „Programu dla szkół” oprócz zdrowego żywienia obowiązkowo są prowadzone działania towarzyszące o charakterze edukacyjnym, których celem jest kształtowanie wśród uczniów zdrowych nawyków żywieniowych. Z informacji dotyczących działań edukacyjnych przeprowadzonych w roku szkolnym 2019/2020 wynika, że w poszczególnych działaniach edukacyjnych wzięła udział następująca liczba dzieci: w konkursach i festynach tematycznych z zakresu zdrowego odżywiania wzięło udział 397 610 dzieci, w wycieczkach do gospodarstw rolnych, gospodarstw ogrodniczych, zakładów przetwórstwa owoców i warzyw, w tym gospodarstw ekologicznych lub zakładów przetwarzających produkty mleczne, a także w wycieczkach na lokalne rynki, na których produkty te są oferowane – 161 947 dzieci, w warsztatach kulinarnych – 341 445 dzieci, w zakładaniu i prowadzeniu ogródków szkolnych, w tym w formie grządek na parapecie, upraw w woreczkach i donicach – 286 025 dzieci, we wspólnym spożywaniu drugiego śniadania połączonym z degustacją owoców, warzyw, mleka i ich przetworów, z możliwością spożywania produktów regionalnych i ekologicznych – 592 406 dzieci, w innych sposobach upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców i warzyw i ich przetworów – 595 478 dzieci.

Dodatkowo w ofercie mamy Bank Dobrych Praktyk, czyli materiały edukacyjne. Dyrektorom szkół i nauczycielom zapewniono możliwość korzystania bezpłatnie z materiałów opracowanych przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, jakim jest Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie.

Ponadto w kontekście sytuacji pandemicznej aktualnie jest realizowany program zdrowotny „Aktywny powrót do szkoły”. Rozpoczął się pierwszy etap, który polega na szkoleniu stacjonarnym i online ze specjalistami z Akademii Wychowania Fizycznego dla nauczycieli. Drugi etap, „Sport klub”, obejmie organizację zajęć dodatkowych dla uczniów od września do grudnia 2021 r. Każda szkoła, która uczestniczy w pierwszym etapie, będzie mogła ubiegać się o środki finansowe na dodatkowe zajęcia sportowe dla uczniów. W ramach programu przewiduje się zajęcia dwa razy w tygodniu po 60 minut w dwudziestoosobowych grupach. W tym roku ma być minimum 300 tys. godzin zajęć. Planowany koszt realizacji programu do końca 2021 r. wynosi 42 mln zł.

Aktualnie w ramach „Narodowej strategii onkologicznej na lata 2020–2030” we współpracy z Ministerstwem Zdrowia w październiku za pośrednictwem kuratorów oświaty dostarczono do szkół podstawowych grę edukacyjną „Piramida zdrowia”. Aktualnie jest też przygotowywane zamówienie publiczne, którego przedmiotem jest opracowanie materiałów dydaktycznych do zajęć o zdrowiu dla klas IV–VIII szkół podstawowych oraz dla wszystkich klas szkół ponadpodstawowych.

Jeżeli chodzi o profilaktykę zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w podstawie programowej mocno jest zaakcentowana również tematyka zdrowia psychicznego na różnych przedmiotach, jak już mówiłem na początku swojego wystąpienia. Od roku 2017/2018 wprowadzono warunki sprzyjające wzmocnieniu wychowawczej funkcji szkoły. Wychowanie ma zmierzać do budowania konstruktywnego systemu wartości ucznia, respektowania jego praw i godnego traktowania. Zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły wpisano do podstawy programowej kształcenia ogólnego. Są one uwzględnione odpowiednio w programach nauczania i podczas realizacji zajęć z wychowawcą na każdym etapie edukacyjnym.

Tak jak powiedziałem, od 1 września 2019 r. program wychowawczo-profilaktyczny szkoły jest opracowywany na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń wynikających z używania nowych substancji psychoaktywnych. Diagnoza bardzo mocno aktualizuje obecną potrzebę podkreślania niektórych działań.

Jeżeli chodzi o rozwiązania legislacyjne w zakresie higieny procesu nauczania, w ramach ochrony zdrowia psychicznego uczniów i bezpieczeństwa wprowadzono przepisy uwzględniające zasady ochrony zdrowia i higieny pracy ucznia przy ustalaniu tygodniowego rozkładu zajęć określającego organizację zajęć edukacyjnych, włączenie do procesu decyzyjnego rodziców i uczniów w zakresie ustalania długości przerw pomiędzy lekcjami, obowiązek upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeń-

stwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz sytuacji nadzwyczajnych, konieczność podejmowania działań zabezpieczających uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zobowiązanie podmiotów prowadzących działalność oświatową w ramach działalności gospodarczej do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, w szczególności nad osobami niepełnoletnimi.

W ramach współpracy międzyresortowej realizowany jest cel nr 3 „Narodowego programu zdrowia na lata 2021–2025”, dotyczący promocji zdrowia psychicznego, zapobiegania zachowaniom samobójczym. Przedstawiciel Ministerstwa Edukacji i Nauki uczestniczy w pracach zespołu roboczego do spraw prewencji samobójstw i depresji przy Radzie do Spraw Zdrowia Publicznego nad opracowaniem projektu „Polskiej strategii zapobiegania samobójstwom”.

Nastąpiła realizacja zadań publicznych z zakresu ochrony zdrowia psychicznego w ramach „Narodowego programu zdrowia” w 2020 r. Wprowadziliśmy bezpłatną całodobową infolinię dla dzieci i młodzieży w sytuacji kryzysu pod numerem 800 080 222. Był również realizowany program promocji zdrowia psychicznego „Myślę pozytywnie” – Szkolny System Wsparcia Zdrowia Psychicznego. Od 2016 r. jest on realizowany w szkołach.

Natomiast w roku 2019 przygotowano systemowy projekt przeciwdziałania agresji i przemocy. W projekcie tym stworzono platformę mediacjeszkolne.pl. Na platformie zamieszczony jest pakiet materiałów, narzędzi dla nauczycieli, rodziców, uczniów szkół ponadpodstawowych do wykorzystania w procesie samokształcenia oraz szkolenia w projekcie „Mediacje szkolne” i „Mediacje rówieśnicze”. Przygotowano systemowy projekt, sieć rówieśniczego wsparcia, wzmacniania i ochrony zdrowia psychicznego w środowisku szkolnym, z wykorzystaniem idei wolontariatu. Opracowano poradniki dla nauczycieli i rodziców dotyczące postępowania w sytuacji zachowań autodestrukcyjnych dzieci i młodzieży, interaktywny przewodnik dla nauczycieli i dyrektorów szkół i placówek oświatowych, który zawiera praktyczne i skuteczne rozwiązania w zakresie wzmacniania czynników chroniących i ograniczania czynników ryzyka w środowisku szkolnym.

Przygotowano również projekt „My, rodzice”, którego celem jest wspieranie i aktywizowanie rodziców w procesie wychowania i w profilaktyce domowej. W ramach projektu opracowano 29 form multimedialnych obejmujących interaktywne rozmowy i wywiady z ekspertami lub praktykami, w tym z psychologiem czy psychoterapeutą.

Jak wspominałem, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, jakim jest Ośrodek Rozwoju Edukacji, systematycznie przygotowuje i upowszechnia materiały informacyjno-edukacyjne z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, prowadzi doskonalenie kompetencji nauczycieli, pracowników placówek doskonalenia nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznych, które świadczą pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom, młodzieży, rodzicom, pracownikom szkół i placówek. Pomoc ta jest udzielana nie tylko w trakcie bieżącej pracy z udziałem ucznia, ale również w formie zajęć specjalistycznych, na przykład rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, jak też innych zajęć o charakterze terapeutycznym.

Dyrektorzy szkół, pedagodzy, psycholodzy współpracują również z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej, samorządem lokalnym, fundacjami i stowarzyszeniami w celu udzielania pomocy w rozwiązywaniu problemów materialnych i rodzinnych. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają także publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Specjaliści poradni pełnią dyżury telefoniczne i online, podczas których rozmawiają z uczniami nie tylko o sytuacjach czy trudnościach typowo szkolnych, ale również o sposobach radzenia sobie z lękiem i stresem związanymi z zagrożeniem pandemią.

Na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki eksperci z Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej przygotowali raport „Jak wspierać uczniów po roku epidemii”. Jest to materiał oparty na wynikach badań przeprowadzonych wśród uczniów, rodziców i nauczycieli w okresie od kwietnia 2020 r. do stycznia 2021 r. W raporcie wskazano, że konieczne jest wprowadzenie rozwiązań ułatwiających wykorzystanie potencjału leżącego w naturalnych zasobach wsparcia dostępnych w najbliższym otoczeniu dzieci i młodzieży, rodzi-

ców i rodziny, nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych. Zalecana jest również realizacja sprawdzonych programów profilaktycznych. Aktualnie przygotowywany jest pilotażowy program wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów, nauczycieli i rodziców, który w pierwszym etapie obejmuje diagnozę problemów uczniów i podział na grupy o różnym ich nasileniu, bieżące wsparcie uczniów w odbudowaniu relacji rówieśniczych. W drugim etapie będzie opracowany model wsparcia oraz szkolenia nauczycieli specjalistów oraz odbędą się konsultacje z rodzicami, żeby sami mogli rozpoznawać i wspierać swoje dzieci w sytuacjach kryzysowych. W trzecim etapie przewidziana jest pomoc specjalistyczna.

Ministerstwo zaplanowało i przygotowało wytyczne dotyczące działań skierowanych do uczniów i rodziców oraz kadry pedagogicznej po powrocie do szkół i placówek, które zostały już przesłane do wszystkich kuratoriów oświaty, a za ich pośrednictwem również do dyrektorów poszczególnych szkół i placówek.

Aktualnie przygotowywane są również kompleksowe rozwiązania, jeżeli chodzi o ukierunkowanie na poprawę jakości edukacji włączającej rozumianej jako edukacja o wysokiej jakości dla wszystkich uczniów, z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych.

Konkludując, biorąc powyższe pod uwagę, Ministerstwo Edukacji i Nauki stoi na stanowisku, że włączenie, przygotowanie, opracowanie kolejnej lekcji zatytułowanej: lekcja o zdrowiu właściwie nie ma uzasadnienia. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dziękuję bardzo przedstawicielowi ministerstwa. Teraz otwieram dyskusję. Kto z posłów chciałby zgłosić się do dyskusji? Pani poseł Agnieszka Dziemianowicz-Bąk. Sama także się zgłaszam. Może najpierw poprosimy panią Agnieszkę, która jest pomysłodawcą tego tematu posiedzenia podkomisji. Proszę.

Posel Agnieszka Dziemianowicz-Bąk (Lewica):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca. Dziękuję, panie ministrze. Dziękuję za szczegółową informację na temat programów, działań i strategii, które funkcjonują czy funkcjonowały w systemie oświaty przed dramatem, który przydarzył się polskiej szkole i polskim uczniom w postaci pandemii. Działania realizowane także w trakcie pandemii na papierze czy w pańskich deklaracjach brzmią imponująco, chciałabym natomiast pana zapytać o ocenę skutków, efektywność owych programów. W szczególności mam na myśli profilaktykę zdrowia psychicznego, zapobieganie próbom samobójczym wśród młodzieży czy zapobieganie pogłębiającym się problemom związanym z zaburzeniami psychicznymi i z objawami depresji, dlatego że dane wynikające z badań i z diagnoz nie budzą optymizmu. Jeżeli spojrzeć na pierwszy kwartał 2021 r., dane wskazują, że liczba prób samobójczych wśród osób nieletnich wzrosła o 25% względem podobnego okresu w roku ubiegłym. Jak pokazują badania Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, nawet 44% nastolatków boryka się z objawami depresji.

Program pilotażowy wsparcia psychologicznego w szkołach, o którym pan tutaj mówił, w kontekście skali problemów wydaje się zdecydowanie zbyt skromny. Jeżeli się nie mylę, na takie wsparcie będą mogli liczyć uczniowie średnio w wymiarze 2 godz. na 350 uczniów. Skala ta wydaje się dalece niewystarczająca.

W związku z tym chciałabym zapytać, jakie modyfikacje w dotychczasowych działaniach, jakie modyfikacje czy to w podstawie programowej, czy to w planach doskonalenia nauczycieli w kontekście niepowodzenia dotychczasowych programów są planowane przez ministerstwo. W szczególności chciałabym dowiedzieć się, jakie szkolenia, jakie działania w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli są planowane, jeżeli jakiegolwiek są, pod kątem doksztalcania ich z zakresu wsparcia psychologicznego dla uczniów. Wydaje się, że plany, nawet te słuszne, związane z reformą edukacji włączającej czy upowszechnianiem wsparcia psychologicznego w szkołach są rozłożone na tak wiele lat, że nie będą w stanie odpowiedzieć na te szczególne problemy, które narosły w wyniku edukacji zdalnej, w wyniku lockdownu, w wyniku pandemii i towarzyszącego jej stresu.

W związku z tym są to pytania, które chciałabym zadać. Prośba o uzupełnienie nie tego, co było, co zostało już wdrożone, tylko co jeszcze jest planowane przez ministerstwo oprócz programu pilotażowego wsparcia psychologicznego w szkołach. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dziękuję bardzo pani poseł Dziemianowicz-Bąk.

Teraz chciałabym zadać kilka pytań. Po pierwsze, chciałabym odnieść się do projektu, który w tej chwili zgłosiło Prawo i Sprawiedliwość, czyli do planu „Polski ład”. Jest tam napisane dosyć wyraźnie o gabinecie psychologiczno-pedagogicznym w każdej szkole. Kierunek jest słuszny, chciałabym natomiast zapytać o dwie rzeczy. Po pierwsze, jaki jest stan obecny, czy w wielu polskich szkołach nie ma jeszcze ani pedagoga, ani psychologa na etacie szkolnym. Jak to wygląda, jaki jest stan rzeczy na dzisiaj? Ostatnie raporty Najwyższej Izby Kontroli obejmują lata 2017–2018. W tej chwili są już troszeczkę starsze.

Kolejna kwestia to nadwaga. Mówił pan sporo o zdrowym żywieniu. Pamiętamy, że swego czasu był program wykluczenia ze sklepików szkolnych niezdrowego jedzenia. Wycofaliście się z tego. Chodzi mi o to, jakie są działania poza dostarczaniem świeżych warzyw na teren szkół. Na przykład czy jest edukacja na lekcjach biologii? Jak to wygląda?

Ostatnie pytanie. Czy nie wydaje się panu, że elementem zdrowia człowieka jest jego życie seksualne? W jakim zakresie ministerstwo myśli o edukacji seksualnej, o możliwości, żeby była w szkołach? W jakim zakresie jest na lekcjach wychowania do życia w rodzinie? Z tego co widzieliśmy ostatnio, temat ten jest mocno marginalizowany, a wydaje się, że jest to również naturalna strona życia każdego człowieka.

Zgłosił się jeszcze pan poseł Dolata. Poproszę, żeby jeszcze zadał swoje pytania. Dopiero potem poprosimy pana ministra o odpowiedzi.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Dziękuję bardzo. Bardzo dziękuję panu dyrektorowi za bardzo kompleksowe przedstawienie problematyki. W pełni zgadam się z konkluzją, że wprowadzanie nowego przedmiotu jest niecelowe. Bardzo często na posiedzeniach i podkomisji, i Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży wielu posłów zwraca uwagę na przeciążenie uczniów treściami programowymi, z czym się do końca nie zgadzam, ale w tym kontekście jeżeli te same osoby składają propozycję, żeby wprowadzać nowy przedmiot, jest to co najmniej mało konsekwentne i rzeczywiście także mało sensowne, ponieważ szkoła powinna wychowywać, uczyć w sposób kompleksowy. Jeżeli znajdziemy jeszcze jakieś inne pomysły, możemy wprowadzać kolejne propozycje przedmiotów do siatki godzin, ale w ten sposób problemów nie rozwiążemy.

Jeszcze jedna uwaga, związana ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży, może zwłaszcza młodzieży. Chodzi o używanie środków psychoaktywnych. Są liczne badania, które wskazują na to, że na przykład branie narkotyków, w tym marihuany, w okresie nastoletnim – tak wskazują amerykańskie badania – wielokrotnie, czterokrotnie zwiększa ryzyko wystąpienia depresji, myśli samobójczych, prób samobójczych. Okazuje się, że w polskim Sejmie jest Parlamentarny Zespół do Spraw Legalizacji Marihuany. Co więcej, pani poseł wnioskodawca jest członkiem zespołu. Członek Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży jest członkiem takiego zespołu. Myślę, że wydźwięk tego faktu wpływa bardzo destrukcyjnie na młodych ludzi, na tych, którzy być może zainteresują się, kto pracuje w Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Niestety, może to skłaniać do tego, żeby jednak sięgać po różnego rodzaju narkotyki. Skoro posłowie twierdzą, że należy zalegalizować używanie marihuany, to nie jest to nic złego. Jest to natomiast wielkie, wielkie, bardzo wielkie zło. Jest pewną hipokryzją domaganie się od Ministerstwa Edukacji i Nauki odpowiedzi na pytania, w jaki sposób, z jaką skutecznością prowadzono działania, żeby zapanować nad problematyką samobójstw wśród młodych ludzi, a jednocześnie promować legalizację środków psychoaktywnych, legalizację marihuany.

Chciałbym wystąpić tutaj z apelem, żeby będąc członkiem Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz podkomisji stałej do spraw jakości kształcenia i wychowania, zwracać także uwagę na swoją własną aktywność i żeby nie powodować wśród młodych ludzi

poczucia, że to nic złego, że właściwie jest to nawet rzecz pożądana, że powinna być w Polsce zalegalizowana. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Przyzwyczajiliśmy się już do wycieczek personalnych pana posła Dolaty. Można powiedzieć, że jest to stały element prac zarówno Komisji, jak i podkomisji. Chciałabym zauważyć, że w żadnym działaniu także Parlamentarnego Zespołu do Spraw Legalizacji Marihuany nie mówi się o dostępie do marihuany dla osób nieletnich. Równie dobrze można by powiedzieć, że pan poseł Dolata zapewne nie jest abstynentem, w związku z czym niestety przyczynia się do tego, że alkohol, który jest dużo bardziej dostępny, też powoduje wśród młodzieży liczne nieprawidłowości, liczne problemy zdrowotne. Można by wyjść z założenia, że każdy poseł, któremu zdarza się picie alkoholu, nie powinien zajmować się edukacją. Nie mówię już o paleniu, ponieważ w ogóle jest to zły przykład dawany młodzieży, a zatem nie powinien tego zdecydowanie robić nikt palący.

W ramach ad vocem udzielę jeszcze głosu pani poseł Dziemianowicz-Bąk. Następnie pan poseł Piotr Borys. Pan poseł Dolata już się wypowiedział. Poproszę o głos panią poseł Dziemianowicz-Bąk.

Posel Agnieszka Dziemianowicz-Bąk (Lewica):

Bardzo serdecznie dziękuję, pani przewodnicząca. Panie pośle, rzeczywiście w gronie podkomisji, Komisji jesteśmy przyzwyczajeni do pana wycieczek personalnych. Muszę natomiast powiedzieć szczerze i z głębi serca, że nie spodziewałam się, że jest pan w stanie posunąć się tak daleko, żeby życie 271 dzieci, które w pierwszym kwartale tego roku próbowały targnąć się na swoje życie, wykorzystać do personalnych ataków w czasie posiedzenia podkomisji. Jest to przekroczenie wszelkich granic przyzwoitości. To, co pan robi nie mnie, nie członkom Parlamentarnego Zespołu do Spraw Legalizacji Marihuany, nie podkomisji, tylko tym dzieciom, jest to po prostu podłe. Apeluję do pana, żeby się pan opamiętał. Jeżeli nie chce się pan oglądać na kulturę dyskusji, to proszę oglądać się przynajmniej na zdrowie i życie tych dzieci, które w wyniku pandemii, w wyniku obiektywnych okoliczności, często w wyniku problemów niezwiązanych z państwa działaniem, ale także w wyniku zaniechań tego rządu decydują się na tak desperacki krok.

Chciałabym zwrócić uwagę, że regulacje używania czy to alkoholu, czy to marihuany, czy to dowolnych innych używek sprzyjają temu, żeby ograniczać i skutecznie realizować działania profilaktyczne przeciwdziałające uzależnieniom wśród osób nieletnich. Nikt w zespole, do którego się pan odwoływał, nie zaleca, nie rekomenduje młodzieży i dzieciom używania czegokolwiek. Wręcz przeciwnie, dążymy, żeby wprowadzić do polskiego prawa takie regulacje, które będą jasno i transparentnie określały, komu wolno po takie środki sięgać, a komu nie wolno, ale z całą pewnością sensowny zespół, działania Parlamentarnego Zespołu do Spraw Legalizacji Marihuany nie wystarczą, żeby zapobiec problemom zaburzeń psychicznych, problemom związanym z targaniem się na własne życie.

Jest to nasze wspólne zadanie, ale przede wszystkim to musi być jeden z priorytetów rządu. Ponawiam więc swoje pytanie. Chciałabym poprosić pana dyrektora o ocenę dotychczasowej strategii przeciwdziałania samobójstwom wśród młodzieży. Chciałabym zapytać, czy są projektowane jakiekolwiek dalsze działania biorące pod uwagę szczególną sytuację, jaką wywołała pandemia. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Poproszę o głos pana posła Piotra Borysa, który łączy się zdanie. Czy mogę prosić o połączenie?

Posel Piotr Borys (KO):

Bardzo dziękuję. Pani przewodnicząca, bardzo dziękuję za głos. Przepraszam, że wyjątkowo łączę się zdalnie. Mam dwa pytania. Pierwsze pytanie jest skierowane do pana dyrektora. Proszę mi powiedzieć, panie dyrektorze, według pana aktualnej wiedzy jaki jest dzisiaj realny wpływ specjalistów na możliwość przeprowadzania rozmów, diagnozowania trudnych przypadków depresji, trudnych stanów psychicznych u dzieci po pandemii. Z ogólnoeuropejskich badań wiemy, że w pandemii może to dotyczyć nawet 30% dzieci i młodzieży z uwagi na brak relacyjności, często z uwagi na problemy domowe,

często z uwagi na brak możliwości akceptacji rówieśniczej, która poprzez wyłączenie stacjonarnego...

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Straciliśmy pana posła. Może gdzieś jedzie. Jeżeli do nas wróci, udzielę mu jeszcze głosu. Teraz poprosimy ministerstwo o odpowiedź na pytania.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Pani przewodnicząca.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Nie ma trybu ad vocem do ad vocem. Poproszę pana ministra o odpowiedź.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Ja ad vocem do wystąpienia pani przewodniczącej. Taki sam tryb obowiązuje wszystkich posłów. Skoro pani poseł Dziemianowicz-Bąk miała możliwość zabrania głosu ad vocem w stosunku do mojej wypowiedzi, tak samo, pani przewodnicząca...

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Poproszę ministerstwo o odpowiedź.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Pani przewodnicząca, tak samo ja mam prawo do zabrania głosu ad vocem wypowiedzi pani przewodniczącej. Chyba jest to oczywiste.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Za każdym razem zamiast zająć się stroną merytoryczną, odnosi się pan do posłów. Prowokuje pan posłów do tego, że muszą odpowiadać na pana osobiste wycieczki. Poproszę ministerstwo o odpowiedź.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

To jest opinia pani przewodniczącej. Po prostu nie zgadzam się z tą opinią. Ma pani prawo mieć taką opinię. Dwa zdania na ten temat.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dobrze. Dwa zdania. Ale dwa zdania poproszę.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Otóż nie można powiedzieć, że Parlamentarny Zespół do Spraw Legalizacji Marihuany nie ma wpływu czy nie może mieć wpływu na postawy młodzieży, ponieważ samo zgłaszanie takiego postulatu wśród młodych ludzi powoduje poczucie, że to nie jest nic złego, że właściwie coś jest złego w używaniu marihuany. Potem będzie postulat używania kolejnych środków psychoaktywnych. Marihuana jest niezwykle szkodliwa niezależnie od tego, czy używa jej nastolatek, czy osoba znacznie starsza. Mamy liczne przykłady wypadków drogowych osób, które spożywały marihuanę.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Wyczerpał pan już dwa zdania. Poproszę o odpowiedź.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

I spowodowały wypadek ze skutkiem śmiertelnym. Jeżeli wszystkie te osoby dzisiaj czują się dotknięte, powinny się zastanowić nad tym, dlaczego próbują promować właśnie takie postawy. Niech się nie obrażają, tylko jednak dokonają pewnej autorefleksji.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

To, co pan mówi, nie jest tematem posiedzenia podkomisji. Nie zwraca się pan do ministerstwa, tylko krytykuje pan innych posłów. A więc znowu zajmuje się pan nie tym, czym powinien. Dziękuję. Poproszę ministerstwo.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wawrzyniec Roch Kowalski:

Szanowna pani przewodnicząca, państwo posłowie, jeżeli chodzi o ocenę skutków efektywności programów realizowanych dotychczas, każda szkoła zanim przystąpi do bieżącej diagnozy potrzeb, wewnętrznie jest zobowiązana do ewaluowania dotychczas podjętych działań. Oczywiście nie jest to metoda zerojedynkowa, gdyż na bieżące funkcjono-

wanie człowieka, nie tylko młodego, ale szczególnie młodego, który jest wrażliwy na to, co się wokół niego dzieje, i na to, co aktualnie przeżywa, ma wpływ bardzo wiele różnych sytuacji. To, z czym musieliśmy się zmierzyć w ostatnim roku, jest sytuacją bezprecedensową, jeżeli chodzi o izolację społeczną, o ograniczenie kontaktów interpersonalnych, o możliwości odreagowywania.

Dlatego chociażby w czasie niedawnych ferii zimowych monitorowaliśmy poradnie psychologiczno-pedagogiczne w zakresie udzielania wsparcia w różnych sytuacjach i w różny sposób właśnie po to, żeby udostępnić jak najszerszą możliwość udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w sytuacjach kryzysowych. Oczywiście obowiązuje, funkcjonuje program rekomendacji programów, które są polecane do aplikowania w poszczególnych sytuacjach i szkołach. Po to, żeby były rekomendowane, muszą mieć ewaluacje wskazujące na wysoką skuteczność i adekwatność podejmowanych działań.

Dodatkowo pragnę podkreślić, że w nowym okresie finansowania „Narodowego programu zdrowia na lata 2021–2025” cały jeden cel poświęca się właśnie zdrowiu psychicznemu i przeciwdziałaniu próbom samobójczym. Będzie to prowadził Instytut Psychiatrii i Neurologii jako instytucja wiodąca. Będzie to z pewnością priorytetem, w którym Ministerstwo Edukacji i Nauki będzie miało swój udział i wkład.

Gabinety psychologiczno-pedagogiczne w każdej szkole – w tej chwili jesteśmy na etapie wypracowywania pewnego standardu zatrudnienia psychologa i pedagoga, dlatego że w rzeczy samej nie tyle chodzi o wyposażenie gabinetu, co o zasób kadrowy. Jeżeli będą się klarować pewne ustalenia, z pewnością będziemy mogli o tym poinformować państwa posłów.

Jeżeli natomiast chodzi o działanie w sprawie nadwagi czy otyłości, tak jak wcześniej wspominałem, w ramach czteroogniskowego programu powrotu do szkół jest oferta dla szkół finansowania dodatkowych zajęć. Jednocześnie na bieżąco dyrektorzy szkół dostali wytyczne odnośnie do aktualnej sytuacji, pracy w zakresie odbudowywania relacji wewnątrzklasowych, społecznych z uczniami, wprowadzania tego typu zajęć. Przede wszystkim musi to jednak być zdiagnozowane na poziomie danej szkoły. Na pewno nie ogranicza się to tylko i wyłącznie do kwestii zasobów sklepików szkolnych. Cała edukacja prozdrowotna ma bardzo szerokie ujęcie w praktyce szkolnej.

Kolejne pytanie pani przewodniczącej, o ile dobrze pamiętam, dotyczyło edukacji seksualnej. Bardzo dziękuję, że podniosła pani również ten wątek. Widać, że jest to marginalizowane, redukowane, jeżeli chodzi o jego znaczenie. Chciałbym zwrócić uwagę państwa posłów, że zajęcia wychowania do życia w rodzinie mają bardzo istotny charakter wychowawczy, profilaktyczny, nie tylko ograniczony do zagadnień związanych z edukacją seksualną, ale odnoszący się w ogóle do funkcjonowania młodego człowieka, rozwiązywania problemów, radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, rozpoznawania swoich emocji, nawiązywania relacji, podtrzymywania relacji. Szczególnie w kontekście kryzysu psychologicznego związanego z okresem długiej izolacji społecznej mogą one być również bardzo istotnym wsparciem dla działań wspierających młodego człowieka, ale również dla dobrej współpracy z rodzicami. Chcemy, na co zwrócił uwagę pan minister, żeby zagadnienia związane z wychowaniem do życia w rodzinie – nie tylko z takim przedmiotem, z takimi zajęciami, ale w ogóle w kontekście właśnie wychowania do życia w rodzinie – były pod szczególnym nadzorem, szczególną pieczę, jeżeli chodzi o zbliżający się kolejny rok szkolny, po to żeby dostrzec możliwości wspierania wychowawczo-profilaktycznego w ramach działań wewnątrzszkolnych.

Jakie będą szkolenia dla nauczycieli? Aktualnie pracujemy nad tym, żeby przygotować uaktualnione ramowe plany szkolenia dla nauczycieli, przygotowujące do prowadzenia takich zajęć chociażby z tego powodu, że w ostatnich latach widać wyraźny odpływ nauczycieli, którzy posiadali kwalifikacje do ich prowadzenia. Pewnie są już w wieku emerytalnym. Odchodzą z aktywności zawodowej w stan zasłużonego spoczynku na emeryturę. Aktualnie jest to na etapie procedowania, projektowania, tak żeby z nowym rokiem szkolnym mogło się ziścić.

Jeżeli chodzi o wzrost autodestruktywnych zachowań młodzieży, oczywiście zdaję sobie sprawę z tego, że sam resort, Ministerstwo Edukacji i Nauki nie jest w stanie zapo-

biec wszelkim zachowaniom autodestruktywnym. Ogólnie widzimy pewien kryzys, jeżeli chodzi o psychiatrię dziecięcą, ale tak jak powiedziałem na samym początku, w „Narodowym programie zdrowia” problem ten został zauważony, został ujęty. Będziemy pracować. Jesteśmy także w składzie międzyresortowego zespołu w obszarze zdrowia publicznego, gdzie nie tylko z ramienia resortu edukacji, ale także z ramienia innych resortów wspólnie pochylamy się nad tym zagadnieniem, żeby skutecznie móc zapobiegać, przeciwdziałać takim zachowaniom, uprzedzać je.

Myślę, że na chwilę obecną to tyle.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dziękuję bardzo.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wawrzyniec Roch Kowalski:

Jeżeli będzie potrzeba szczegółowego odniesienia się, spróbujemy odnieść się na piśmie.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dziękuję bardzo. Czy ktoś jeszcze? Widzę, że nie ma więcej pytań. Zamykam dyskusję.

Proszę państwa, myślę, że temat jest wyjątkowo ważny. Powinniśmy do niego regularnie wracać. Kwestia zdrowia dzieci i młodzieży będzie do oceny za jakieś pół roku, kiedy zobaczymy, jak wygląda sytuacja po powrocie dzieci do szkół po czasach pandemii. W związku z tym na pewno będzie to wracać jako temat pracy albo Komisji, albo podkomisji. Zdrowie psychiczne dzieci, jak i zdrowie fizyczne, związane z tym, o czym mówiliśmy, z nadwagą, z wydolnością fizyczną, jest bardzo ważne.

Rzeczywiście szkoda – mam takie wrażenie – że traktują państwo jako temat zupełnie nieistniejący kwestię edukacji seksualnej, która także jest edukacją zdrowotną, jeżeli chodzi o człowieka, chociażby ze względu na zapobieganie chorobom przenoszonym drogą płciową.

Dziękuję bardzo. Kończymy posiedzenie Komisji.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wawrzyniec Roch Kowalski:

Nie powiedziałem, że ignorujemy aspekt edukacji seksualnej. Powiedziałem tylko, że zajęcia wychowania do życia w rodzinie oprócz edukacji seksualnej mają także za zadanie pokazanie aspektu prozdrowotnego nie tylko w kontekście chorób przenoszonych drogą płciową, ale również w kontekście całego dobrostanu człowieka. Mają one również szerszy kontekst. Z kolei czasami mam wrażenie, że niektóre środowiska w ogóle nie dostrzegają szerszego kontekstu, chcąc się skupić wyłącznie na kwestii edukacji seksualnej instruktazowej, co jest jakimś nieporozumieniem.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Lubnauer (KO):

Dziękuję bardzo. Myślę, że wszyscy rozumiemy, jaka jest różnica poglądów pomiędzy nami. W związku z tym nie ma co dalej drążyć tego tematu. Państwo uważają... No nieważne. Państwo ideologizują temat, który ideologiczny nie jest.

Dziękuję bardzo. Dziękuję przedstawicielowi resortu, panu dyrektorowi za przedstawienie informacji. Dziękuję państwu. Zamykam posiedzenie podkomisji.